

Anotace

modely spolupráce státních a nestátních subjektů při potírání obchodování s lidmi

Vzhledem k tomu, že se v České republice v posledním období stává stále větším problémem obchod s lidmi, seznamují čtenáře stručně s obsahem příspěvku dvou švýcarských autorů, v němž pojednávají o kooperaci subjektů při potírání obchodu s lidmi.

V úvodním souhrnu se uvádí, že obchod s lidmi je celosvětový fenomén a že Švýcarsko je především jeho cílovou zemí. Oběťmi jsou převážně ženy z cizích zemí (Afriky, Asie, Latinské Ameriky a východní Evropy), které jsou nuceny k prostituci, a tak jsou vykořisťovány. Další způsoby vykořisťování cizinců se vyskytují v domácím hospodářství, zemědělství a stavebnictví. Na potírání obchodu s lidmi se zpravidla podílejí zejména policie, justice, migrační úřady a instituce k ochraně obětí. Koordinacním orgánem proti obchodu lidmi a jejich pašování je jedno z pracovišť Spolkového policejního úřadu, které vydalo kooperační směrnice k tomu, jak mají zmíněné úřady a organizace spolupracovat, aby bylo možno pachatele stíhat a oběti trestných činů chránit.

Autoři uvádějí, že **obchod s lidmi je moderní formou otroctví**, zločin proti svobodě a cti obětí. Za každým případem se zpravidla skrývá otřesný lidský osud. Oběti bývají lákány falešnými sliby, například možností dobrých výdělků v západní Evropě. Jsou sem přes hranice přepravovány zločineckými skupinami, aby jimi byl zásoben sexuální trh, domácí hospodářství, zemědělství, stavebnictví aj. Je na ně vyvíjen fyzický i psychický nátlak, např. vyhrožování oběti nebo rodinným příslušníkům, tělesné násilí, držení v tělesné nebo sociální izolaci aj.

Obchod s lidmi je rozšířen po celé naší planetě. Švýcarsko je jen zčásti tranzitní zemí, neboť převážně je zemí cílovou. Přesný počet obětí obchodu s lidmi ve Švýcarsku není znám. V roce 2002 byl odhadován počet obětí sexuálního vykořisťování ve Švýcarsku na 1500 až 3000 osob. Také počet odsouzených případů je podle statistiky orgánů činných v trestním řízení velice malý. V posledních letech bylo každým rokem odsouzeno pro obchod s lidmi 2 až 7 osob, v roce 2005 to bylo 11 osob. Autoři se domnívají, že je tu **vysoká latence** osob sexuálně vykořisťovaných. Zisky pachatelů sexuálního vykořisťování jsou veliké, ale rizika trestního stíhání nepatrná ve srovnání s obchodem s drogami. Jediným důkazem bývají výpovědi obětí, které však jsou svými zážitky traumatizovány a bývá jim nebezpečně vyhrožováno. Práci policie ztěžuje i to, že oběti nemají po skončení vyšetřování prostředky k obživě a jejich možnost dalšího pobytu v zemi je ohrožena. Stát však nemá mít zájem jen na potrestání pachatele, nýbrž má nést i odpovědnost za ochranu a podporu obětí v souladu se svými závazky plynoucími z obecných lidských práv.

Autoři uvádějí, že na zpracování každého případu obchodu s lidmi se podílí více aktérů, tj. státních institucí a nestátních (nevládních) organizací (NGO), jejichž cíle jsou zčásti odlišné, a v důsledku toho **mohou vznikat konflikty při stíhání obchodu s lidmi.**

Cíle policie a státních zastupitelství:

- Prosazení nároku státu na potrestání jednání podle příslušné skutkové podstaty.
- Oběť je výhradně zdrojem informací a svědkem.

Cíle migračních úřadů:

- Předcházet ilegálním příjezdům a pobytům a potírat je.
- Odsunout oběti bez povolení k pobytu.

Cíle státních institucí na pomoc obětem a soukromých

organizací péče o oběti:

- Chránit oběť a pomáhat jí.
- Přednost má důvěra a diskrétnost.
- Případné přestupky oběti jsou méně důležité.

Proto se autoři zmiňují o **potřebě koordinovat činnost aktérů**. Všichni aktéři mají v konkrétním případě spolupracovat a podporovat se v jednotlivých 26 kantonech i v celostátním (spolkovém) měřítku, pokud existuje podezření z organizované kriminality.

Dále autoři objasňují význam **Koordinačního pracoviště proti obchodu s lidmi a pašování lidí**. Koordinační pracoviště proti obchodu s lidmi a pašování lidí (KSMM) bylo vytvořeno v roce 2003. Zajišťuje koordinaci činnosti všech aktérů ve spolkové zemi a všech kantonech nejen podle vnitřních předpisů, nýbrž i v duchu úmluvy OSN, jedná-li se o organizovanou kriminalitu přesahující hranice státu. Pod vedením KSMM jsou odbornými skupinami vypracovávány koncepce a strategie pro potírání obchodu s lidmi a jejich pašování. KSMM vypracovává stanoviska a zprávy pro politická rozhodování.

KSMM je složen ze zástupců různých spolkových úřadů, více departementů i kantonálních konferencí a svazů. V případě potřeby jsou přibíráni externí experti z nevládních organizací. Permanentní pracoviště má KSMM u Spolkového policejního úřadu.

Velkou pozornost věnují autoři **třem pilířům boje proti obchodu s lidmi: prevenci, trestnímu stíhání a ochraně oběti**.

Prevence

Preventivní opatření mají přispívat k tomu, aby se zabráňovalo vzniku tohoto obchodu. V jeho začátcích například informačními kampaněmi v zemích, odkud pocházejí oběti, podpořením lokálních projektů proti obchodu s lidmi a opatřeními na švýcarských konzulátech, aby informovaly ohrožené osoby o rizicích a také o udělování víz pro vstup do

Švýcarska. Prevence ve vlastní zemi zahrnuje senzibilizaci veřejnosti, zejména zájemce o přijíždějící cizinky a cizince (např. pasáky a zaměstnavatele) na problém obchodu s lidmi.

Trestní stíhání

Autoři zde uvádějí současnou právní úpravu obchodu s lidmi ve Švýcarsku.

Ochrana oběti

Autoři uvádějí, jaké možnosti mají oběti obchodu s lidmi podle švýcarského Zákona o přechodném a trvalém pobytu, například doporučení, aby po dobu trestního řízení (přípravného i soudního) ve věci obchodu s lidmi byl strpěn nebo povolen pobyt oběti, anebo jí byl povolen návrat do Švýcarska i poskytnuta pomoc při novém začlenění do společnosti.

Autoři objasňují **kooperační mechanismy proti obchodu s lidmi**. Za vhodný postup je považován model „kulatého stolu“, tj. projednávání otázek všemi aktéry u jednoho stolu. KSMM vypracoval příslušnou kooperační směrnici. Kooperační mechanismy řídí spolupráci. Úkolem policie již není obstarávat ubytování a stravu oběti, která má vypovídat jako svědkyně. Taková péče o oběť by mohla být proti policii zneužita tvrzením, že oběť vypovídá určitým způsobem, protože ji policie ovlivnila. Kooperační mechanismy mají tedy zajistit průběh trestního řízení, pomoc oběti a její právo na pobyt. Tak se upevňuje důvěra mezi jednotlivými partnery (policií, NGO a dalšími). Kulaté stoly se praktikují zejména v kantonech St. Gallen, Luzern, Basilej, Bern a Tessin.

Na závěr **příklad** paní Silvy z Brazílie: *Přijela do Švýcarska ve skupině dvaceti žen z Brazílie. Pochází z chudých poměrů, vyrůstala u osamělé matky a obživu si zajišťovala různými pomocnými pracemi. Jednoho dne jí přítelkyně nabídla pracovní místo pečovatelky o dítě ve Švýcarsku na dobu jednoho roku. Silva s tím souhlasila, neboť matka se jí chtěla o její*

vlastní malé dítě (dcerku) postarat. Přítelkyně obstarala letenku a dala jí lístek s telefonním číslem, na které má ve Švýcarsku zavolat. Celníkům má říci, že jede na prázdniny k přítelkyni.

Na letišti ve Švýcarsku s jí ujala nějaká žena, která ji zavedla do jednoho baru v Curychu. Provozovatel baru jí přidělil místnost a řekl, že musí zaplatit dluh za letenku do Švýcarska, a to za peníze, které dostane od mužů za sexuální služby. Přes počáteční odpírání a zdráhání se musela podřídít, ale po třech týdnech byla při policejní kontrole zatčena. Podala pravdivou výpověď proti provozovateli baru. Přestože neměla povolení k pobytu, nebyla ihned vyhoštěna, nýbrž jí bylo poskytnuto přístřeší a zástupkyně pro oběti ji předala do organizace FIZ Makasi, kde obdržela rady a doprovod.

Poradkyně z FIZ Makasi dosáhla v kooperaci s orgány činnými v trestním řízení u migračního úřadu toho, že byl Silvě umožněn pobyt ve Švýcarsku po dobu trestního řízení. Paní Silva jako oběť trestné činnosti obdržela psychosociální rady a informace o svých právech. Bylo jí poskytnuto ubytování, lékařská péče a terapeutická pomoc i nezbytné prostředky k životu. Poradkyně ji doprovázela k výsledkům na policii a na státní zastupitelství. Různé osoby z prostředí pachatelů se ji snažily zastrašovat a donutit k tomu, aby odvolala svou výpověď. Poradkyně v součinnosti s policií pečovala o to, aby Silva nebyla ohrožována a mohla se v klidu vrátit do své vlasti. Ale i v Brazílii byla pachateli organizovaného zločinu kontaktována a bylo jí vyhrožováno.

Díky podpoře, které se paní Silvě ve Švýcarsku dostalo, se seznámila s jedním Švýcarem, provdala se za něj a žije s ním a svou malou dcerou ve Švýcarsku.

(Mesaric, B. - Libiszewski, S.: Kooperationsmodelle in der Bekämpfung von Menschenhandel. Erfolgversprechende Ansätze gegen moderne Formen der Ausbeutung von Menschen. Kriminalistik, C. F. Müller, Verlagsgruppe Hüthig Jehle Rehm

GmbH, Heidelberg 2006, č. 11, s. 702-707.)

(Plk. doc. JUDr. Miroslav NĚMEC, PhD., Policejní akademie
ČR, Praha)